

Q. D. B. V.

Qui rerum antiquarum Romanarum cognitionem in iurisprudencia postulant, ii praeter cetera et eo argumento uti solent, quod, cum iurisprudencia, qua hodie utimur, maximam partem ab illa gente descendat, ei tantum Romani adhaereat, ipsaque cum veteri iuris scientia ita conueniat, ut sine huius perfecta notitia hodierni iuris forma satis intelligi non possit. Quod quanquam non solum probabile, sed verum etiam et certum est, tamen nobis videtur et aliud pro huius scientiae utilitate, necessitateque momentum, et a contrario quidem, peti posse. Constat enim, iurisprudenciae hodiernae non solum plurimas particulas ex veteri iure Germanico, et Canonico adsutas, sed multa etiam antiqua iuris ciuilis capita per innumeras recentiores leges, quid? per tam longam quoque haut paucorum seculorum consuetudinem, mutata, et cum ipsa rei publicae facie sensim transformata, et ita fere noua facta esse, ut antiquitatis pene nihil praeter nomen remanserit. Hanc ipsam vero ob causam sciendum est, et bene tenendum, quae fuerint antiqua tempora, et quid inter utraque discriminis

A

inter-

intercedat, ne, obsoleta ad recens inuenta applicando, quadrata cum rotundis miscere videamur. Exemplum praebebit res iudiciaria. Etenim etsi, cum ius civile in Germania reciperetur, non dubium est, quin simul ex antiquo foro multa in Germaniae iudicia peruenierint, tamen haud exigua etiam ex iure Canonico admixta, multo vero plura per diuturnam consuetudinem inuersa, pleraque tandem nouis subinde latis legibus aliter sancita sunt, vt, quanquam seruatis plerisque nominibus, ipsa tamen hodiernorum iudiciorum forma, vti neminem latet, a veteri antiqua Romana toto coelo distet. Vnde, si quis ea, quae de antiquis praetoribus, iudicibus, in ius uocatione, actionis editione, sententiae latione, reliquis, in iure civili sancita sunt, et nonnisi ex antiqua harum rerum natura intelligi queunt, ad hodierna iudicia applicare velit, nae is rem peruersam acturus sit. Sed quomodo de his, quae ex iure civili hodie adhuc adhiberi queunt, iudicare possumus, nisi rerum antiquarum formam, et ea, quae legibus istis occasionem et causam dederunt, exacte sciamus? Alias profecto in tenebris errabimus, et ea, quae antiquae tantum rationi conueniunt, ab his, quae et nunc vsui esse possunt, discernere prohibemur. Haec nobis magnam vim habere videntur in doctrina de litis contestatione, cuius etsi nomen, originem e foro Romano ducens, nunc quoque seruatur, res ipsa tamen admodum diuersa est. Quapropter ii maximopere errare videntur, qui, aut ipsi decepti, aut aliquam iuris civilis peritiam ostendere conati, quicquid in eo de litis contestatione obiter forte legerunt, ea in orandis causis vbique euomunt, et nostris iudiciis, omni quanquam eorum forma et natura repugnante, quasi inuitis obtrudunt. Cui rei, vt, quantum fieri potest, obuiam eatur, constituimus, de litis contestatione, qualis iure veteri fuit, quaedam dicere, ostendereque, quantum ab hodierna distet, et quid itaque sit, quod de illa sancitum, ad hanc applicari vel non applicari possit.